

Aanvullend natuuronderzoek

Bedrijventerrein Dennenoord in Winterswijk

In opdracht van Gemeente Winterswijk

Colofon

Aanvullend natuuronderzoek bedrijventerrein Dennenoord in Winterswijk

Opdrachtgever	Gemeente Winterswijk
Contactpersoon	Dhr. A. Poelmans
Opdrachtnemer	Staring Advies Jonker Emilweg 11 6997 CB Hoog-Keppel
Rapportnummer	2638
Auteur	S.J.J. Wamelink
Controle	Ing. R. Top
Status	Definitief
Publicatiedatum	24 november 2023
Foto voorblad	Plangebied (foto: S.J.J. Wamelink)

Copyright

Niets uit dit rapport mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Aansprakelijkheid

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde natuurwet- en regelgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Staring Advies accepteert geen aansprakelijkheid ten aanzien van beslissingen die de opdrachtgever neemt naar aanleiding van het door Staring Advies uitgevoerde onderzoek. Staring Advies is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Staring Advies; opdrachtgever vrijwaart Staring Advies voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Netwerk Groene Bureaus

Staring Advies is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB) de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Het netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoud

Samenvatting.....	1
1 Inleiding en doel.....	2
1.1 Inleiding.....	2
1.2 Doel.....	2
2 Gebiedsbeschrijving en geplande werkzaamheden	3
2.1 Gegevens plangebied.....	3
2.2 Beschrijving van het plangebied	3
2.3 Beschrijving van het onderzoeksgebied.....	3
2.4 Geplande activiteiten	3
3 Methodiek aanvullend onderzoek.....	5
3.1 Kleine marterachtigen.....	5
3.2 Hazelworm.....	8
3.3 Levendbarende hagedis	10
3.4 Grote vos, grote weerschijnvlinder en iepenpage.....	12
3.5 Teunisbloempijlstaart	12
4 Resultaten aanvullend onderzoek.....	13
4.1 Kleine marterachtigen.....	13
4.2 Hazelworm.....	14
4.3 Levendbarende hagedis	14
4.4 Grote vos, grote weerschijnvlinder en iepenpage.....	14
4.5 Teunisbloempijlstaart	14
5 Wet natuurbescherming.....	15
5.1 Eekhoorn	15
6 Conclusie.....	17
Bijlage 1 Wettelijk kader Wet natuurbescherming	19

Samenvatting

Uit gericht onderzoek blijkt voor de geplande ruimtelijke ontwikkeling, bestaande uit het deels saneren van percelen en het deels omvormen van percelen tot bos en natuur op het bedrijventerrein Dennenoord in Winterswijk – Meddo, geen negatief effect heeft op kleine marterachtigen, hazelworm, levendbarende hagedis, grote vos, grote weerschijnvlinder, iepenpage en teunisbloempijlstaart. Het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming en het opstellen van een projectplan is voor deze soorten niet noodzakelijk.

Verstoring van broedvogels moet voorkomen worden. Daarvoor moeten de werkzaamheden buiten het broedseizoen (globaal tussen 15 maart – 15 juli) worden uitgevoerd of ruim voor aanvang van het broedseizoen gestart worden en/of er dient te worden voorkomen dat broedvogels zich lokaal vestigen.

Dit zijn de uitkomsten van het onderzoek dat is gehouden naar aanleiding van de plannen om op het bedrijventerrein Dennenoord in Winterswijk – Meddo percelen deels te saneren en deels om te vormen tot bos en natuur. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor beschermde plant- en diersoorten. Daarom is onderzoek noodzakelijk om te voldoen aan de Wet Natuurbescherming.

Staring Advies voerde het onderzoek uit in opdracht van Gemeente Winterswijk.

1 Inleiding en doel

1.1 Inleiding

Bij een ruimtelijke ontwikkeling verlangt de huidige wetgeving een gedegen onderzoek naar flora en fauna in verband met de zorgplicht die de Wet natuurbescherming een plannenmaker oplegt. Er zijn plannen om op het bedrijventerrein Dennenoord in Winterswijk – Meddo percelen deels te saneren en deels om te vormen tot bos en natuur. Hiervoor is daarom eerder een quickscan natuuronderzoek uitgevoerd (SA-rapport 2558). De conclusie uit dit onderzoek is dat aanvullend onderzoek naar de kleine marterachtigen, hazelworm, levendbarende hagedis, grote vos, grote weerschijnvlinder, iepenpage en teunisbloempijlstaart noodzakelijk is. De heer Poelmans van Gemeente Winterswijk is betrokken bij de plannen en heeft Staring Advies opdracht gegeven voor dit aanvullende onderzoek.

1.2 Doel

Ruimtelijke plannen kunnen conflicterend zijn met de Wet natuurbescherming, wanneer er sprake is van negatieve effecten op beschermde soorten. Het doel van het natuuronderzoek is om te inventariseren of er door de geplande ruimtelijke ontwikkeling sprake is van aantasting van vaste verblijfplaatsen van kleine marterachtigen en leefgebied voor de hazelworm, levendbarende hagedis, grote vos, grote weerschijnvlinder, iepenpage en teunisbloempijlstaart. Voor overige beschermde soorten is tijdens de quickscan natuurtoets aangetoond dat negatieve effecten op deze soorten op voorhand uit te sluiten zijn, indien met (overige) broedvogels rekening gehouden wordt.

2 Gebiedsbeschrijving en geplande werkzaamheden

2.1 Gegevens plangebied

Locatie: Dennenoord
Plaats: Winterswijk – Meddo
Gemeente: Winterswijk
Provincie: Gelderland

2.2 Beschrijving van het plangebied

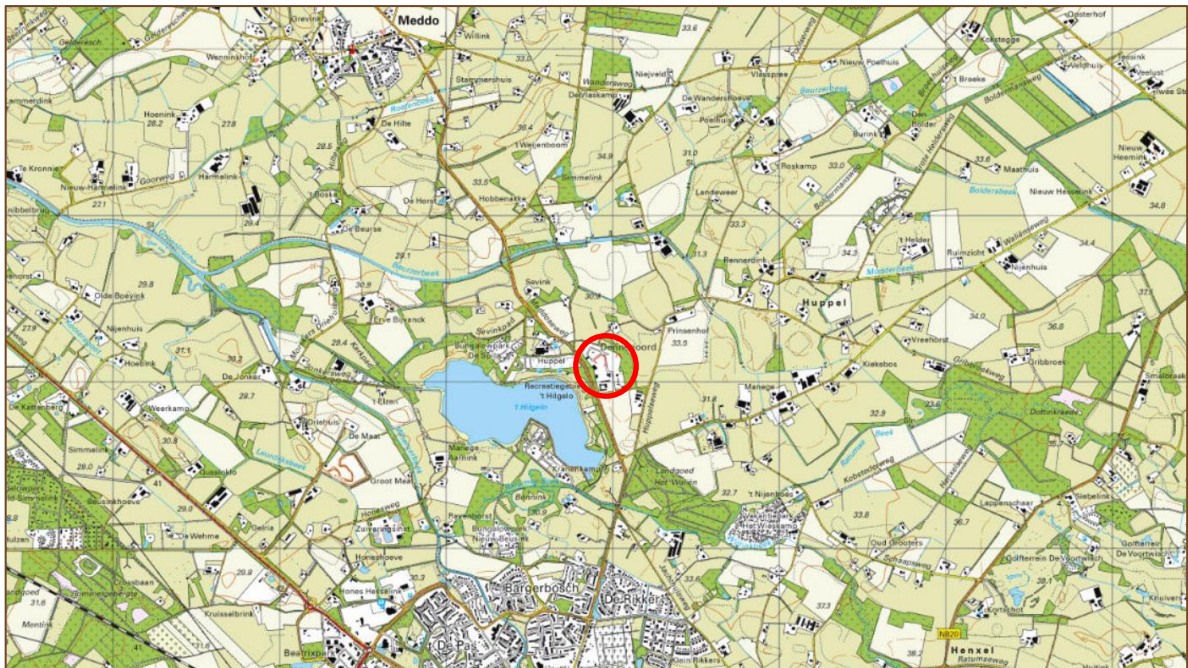
Het plangebied bevindt zich in het buitengebied van de gemeente Winterswijk, tussen de woonkernen van Winterswijk en Meddo (zie figuur 1). Het plangebied bevindt zich op Dennenoord, een in 1970 geopend regionaal woonwagencentrum. Sinds de sluiting van het regionaal woonwagencentrum in 1992 is Dennenoord in gebruik als bedrijventerrein. Op het terrein is het bedrijf Verhaegh Trading B.V. gevestigd. Het plangebied bestaat uit ruderaal terrein, verharding, opslag van grove den en berk, open geel zand en enkele opgaande groenstructuren (zie figuur 2). In de westrand van het plangebied bevindt zich ook een loods. Het plangebied ligt ten oosten van het recreatiegebied 't Hilgelo. Aan de westzijde van het terrein loopt de Meddoseweg en aan de zuidzijde de Hanekampweg. De overige zijden van het plangebied worden begrenst door bosschages, bedrijfskavels, een terrein (voormalige sportveld) met drie woonwagens en een loods, een oud schoolgebouw (Bisschop Bekkersschool) en het voormalige staf- en douchegebouw (thans kantoorpand van het bedrijf Verhaegh Trading B.V.) (zie figuur 2).

2.3 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Om het eventuele verstoring effect van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op beschermde natuurwaarden in de directe omgeving van het plangebied (externe werking) in te kunnen schatten is een groter gebied onderzocht dan het plangebied alleen. Dit onderzoeksgebied wordt bepaald door bospercelen, bedrijfskavels, enkele gebouwen en verharding (zie figuur 2).

2.4 Geplande activiteiten

Het voornemen is om een deel van het bedrijventerrein Dennenoord in Winterswijk – Meddo te saneren en om te vormen in bos en natuur. Binnen het plangebied wordt op enkele plekken de verharding verwijderd. De niet te saneren delen worden omgevormd tot bos en natuur. Hiervoor worden onder andere maatregelen als het afgraven van de bovengrond van teelaarde en het verwijderen van puin uitgevoerd. Recent is één loods gesloopt.

Figuur 1. Globale ligging van het plangebied (rode cirkel). Bron: Provincie Gelderland (2023).

Figuur 2. Luchtfoto van het plangebied (rood omkaderd) en het onderzoeksgebied (gele lijn). Bron: Provincie Gelderland (2023).

3 Methodiek aanvullend onderzoek

De volgende documenten geven richtlijnen voor onderzoeksinspanningen, effectbeoordelingen en mitigerende maatregelen voor de te onderzoeken soort(groep)en:

- **Kleine marterachtigen:** “Soortenbescherming in Overijssel; bunzing, egel, hermelijn en wezel van de provincie Overijssel”;
- **Hazelworm:** “Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming van het Netwerk Groene Bureaus”;
- **Levendbarende hagedis:** “Kennisdocument Levendbarende hagedis van BIJ12 (versie 1.0, juli 2017)”.

Soms zijn deze richtlijnen concreet en bewezen effectief. Er zijn ook onderdelen die minder eenduidig zijn, ruime marges hanteren of door voortschrijdend inzicht inmiddels achterhaald zijn.

Om ongewenste onduidelijkheid te voorkomen over de beoordeling van een soortenaanvraag, heeft de provincie Gelderland een document opgesteld met een nadere toelichting en nuancering op deze richtlijnen¹.

Bij het bepalen van de methode van aanvullend onderzoek is gekozen voor de eisen van de richtlijnen van de hierboven genoemde documenten én de nadere toelichting en nuancering op deze richtlijnen uit het document ‘Toelichting aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming (Wnb) Hoofdstuk 3 soorten’ van de provincie Gelderland (versie 22-06-2021).

Er zijn voor de grote vos, grote weerschijnvlinder, iepenpage en teunisbloempijlstaart (nog) geen provinciale/landelijke inventarisatieprotocollen.

3.1 Kleine marterachtigen

Kleine marterachtigen zijn door hun verborgen leefwijze en lage dichtheden lastig op te sporen. Door de aanwezigheid van puinbulten, takkenhopen, stapels stenen, diverse muizenholen, braamstruwelen en boomwortels is een vaste rust- en verblijfplaats van kleine marterachtigen als bunzing, hermelijn en wezel niet uit te sluiten in het plangebied. De geplande werkzaamheden in het plangebied kunnen leiden tot aantasting van (de functionaliteit van) een vaste rust- en verblijfplaats. Om de aan- of afwezigheid van kleine marterachtigen aan te tonen is een inventarisatie uitgevoerd conform de richtlijnen zoals opgesteld in het document ‘Soortenbescherming in Overijssel; bunzing, egel, hermelijn en wezel van de provincie Overijssel’ en het document ‘Toelichting aanvraag ontheffing Wet

¹ Toelichting aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming (Wnb) Hoofdstuk 3 soorten
https://d2sra5koyio669.cloudfront.net/Toelichting_aanvraag_ontheffing_soorten_30175f162a.pdf

natuurbescherming Hfdst 3 soorten' (provincie Gelderland, juni 2021). De relevante tekst uit het laatste document luidt:

“Om kleine marterachtigen in geschikt leefgebied te mogen uitsluiten is nader onderzoek nodig. Vanwege de trefkans van de verschillende soorten is een combinatie van 2 methoden nodig (cameraval en sporenbuis of cameraval en marterbox). Het onderzoek wordt bij voorkeur verricht in de periode waarop de dieren het meest actief zijn, te weten van maart tot en met augustus, daarvoor wordt de apparatuur minimaal zes weken in het gebied geplaatst en gecontroleerd. Buiten deze periode dient dit minimaal 12 weken te zijn.”

De minimale inzet per inventarisatiemethode is afhankelijk van de aanwezige elementen die in het plangebied aanwezig zijn en de locatie(s) waar men werkzaamheden (zoals kappen, graven, bouwen, etc.) gaat uitvoeren.

Het aantal in te zetten inventarisatiemiddelen is bepaald aan de hand van het aantal aanwezige (potentiele) verblijfplaatsen en de eventueel aanwezige verbindingzones en foerageergebieden en de impact die het voorgenomen plan of project hierop heeft. De inventarisatiemiddelen zijn gedurende de looptijd van het onderzoek ingezet in de aanwezige structuren die mogelijk gebruikt worden door kleine marterachtigen, zoals de bosschages, braamstruwelen, ruigten en greppels (zie figuur 3 voor de locaties van de wildcamera's).

Om de aanwezigheid in het plangebied vast te stellen is gebruik gemaakt van volgende methode:

- cameraval met lokmiddel (specifiek voor bunzing), type 'Struikrover 3.5', voor zowel bunzing als hermelijn en wezel;
- marterbox (type 'Mostela'), met cameraval type Bushnell Trophy Cam Aggressor, voor hermelijn en wezel.

De wildcamera's zijn geplaatst op 28 juli 2023 en opgehaald op 21 september 2023. Daarmee zijn deze in totaal acht weken aanwezig geweest in het onderzoeksgebied, waarvan iets meer dan vijf weken gedurende de optimale periode.

De fotobeelden van de cameravallen zijn op de computer geanalyseerd en de aangetroffen soorten zijn op naam gebracht.

Ronde		Datum
1	Plaatsen wildcamera's	28-07-2023
2	Controle wildcamera's	21-08-2023
3	Ophalen wildcamera's	21-09-2023

Tabel 1. Veldonderzoek kleine marterachtigen.

Figuur 3. Locaties struikrover (groene ster) en marterbox (gele vlak) met nummering struikrovers en marterboxen.

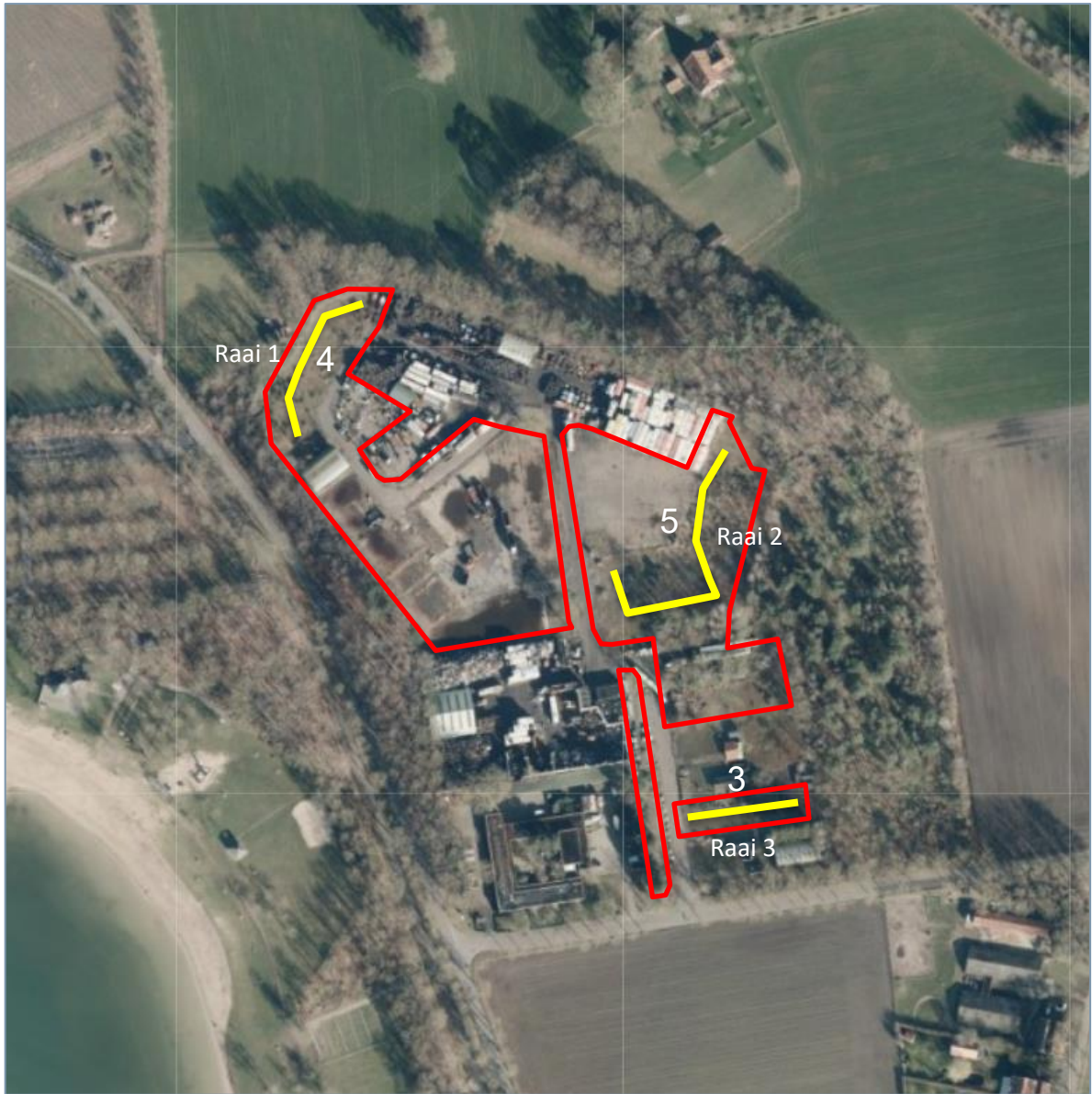
3.2 Hazelworm

Om de aan- of afwezigheid van hazelworm aan te tonen is een inventarisatie uitgevoerd conform de richtlijnen zoals opgesteld in het document 'Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming van het Netwerk Groene Bureaus'.

Het onderzoek naar het voorkomen van de hazelworm is uitgevoerd met behulp van de zogenaamde plaatjesmethode. Reptielen, en met name de hazelworm, warmen zich graag op beschutte plaatsen op, zoals onder stammen en in bladhopen in zon beschenen bosranden. Een goed alternatief wordt gevormd door vierkante stukken zwart bitumen golfplaat; deze plaatjes warmen in het zonlicht snel op en vormen zodoende een ideale schuilplaats voor de hazelworm. De dieren warmen zich onder de plaatjes op en door deze om te keren zijn ze eenvoudig te vinden. In verband met de gewenningsperiode zijn de 'reptielenplaatjes' minimaal één maand voor de start van het hazelwormonderzoek verspreid in het plangebied geplaatst. De 12 reptielenplaatjes zijn vervolgens tijdens 4 dagbezoeken in de periode juni-september gecontroleerd op de aanwezigheid van de hazelworm. Tussen het eerste en laatste bezoek (controle) zit minimaal een periode van één maand. Naast controle van de uitgelegde plaatjes zijn aanvullend (eventueel) aanwezige schuilgelegenheden als platen, stenen en/of boomstammen omgedraaid en gecontroleerd op de aanwezigheid van de hazelworm. De controleronden van de reptielenplaatjes zijn gecombineerd met het onderzoek naar de levendbarende hagedis.

Ronde	Functie	Datum	Begintijd	Eindtijd	Weersomstandigheden
1	Plaatsen reptielenplaatjes	09-06-2023	13:20 uur	16:00 uur	Onbewolkt, droog, 25°C, wind 1-2 Bft
2	Leefgebied: controleren reptielenplaatjes	11-07-2023	08:30 uur	10:30 uur	Onbewolkt, droog, 30°C, wind 0-1 Bft
3	Leefgebied: controleren reptielenplaatjes	28-07-2023	09:00 uur	11:00 uur	Half bewolkt, droog, 25°C, wind 1-2 Bft
4	Leefgebied: controleren reptielenplaatjes	21-08-2023	15:10 uur	17:00 uur	Half bewolkt, droog, 26°C, wind 1-2 Bft
5	Leefgebied: controleren + ophalen reptielenplaatjes	21-09-2023	15:50 uur	17:10 uur	Half bewolkt, droog, 18°C, wind 1-2 Bft

Tabel 2. Veldonderzoek hazelworm.

Figuur 4. Locaties reptielenplaatjes (met aantal plaatjes per raai).

3.3 Levendbarende hagedis

Het onderzoek naar het voorkomen van de levendbarende hagedis is uitgevoerd in de periode juni – september. Deze periode valt buiten de optimale (voortplantings)periode (15 april – 1 juni) van onderzoek voor deze reptielensoort. Om een betrouwbaar beeld van meer dan 95% over de aan- of afwezigheid van de soort te krijgen zijn daarom vijf veldbezoeken uitgevoerd (zie tabel 3). Deze bezoeken zijn gecombineerd met het onderzoek naar de hazelworm.

De veldbezoeken zijn uitgevoerd tussen 9 en 12 uur 's morgens op dagen met zonnig weer met een temperatuur van 12 à 14 graden Celsius en niet te veel wind. Op die momenten warmen de hagedissen zich op en zijn ze te vinden op zonnige plekken langs en in de vegetatie. Als het te warm wordt trekken de dieren zich terug in beschutte plekjes en zijn ze moeilijk waarneembaar.

Bij het inventariseren is gelet op de habitatkenmerken waarvan de levendbarende hagedis afhankelijk is, om zo de meest kansrijke plekken voor aantreffen te bepalen. Bij het zoeken is vooral gelet op de aanwezigheid van bepaalde voor de levendbarende hagedis interessante structuren zoals omgevallen bomen, boomstammen, open zandige plekken, randen, kuilen en greppels, die vergezeld gaan van dekking in de vorm van graspollen en dergelijke. Zichtwaarnemingen zijn noodzakelijk; gehoord geritsel van een wegvluchtend dier is onvoldoende om als waarneming te gelden.

Ronde	Functie/methode	Datum	Begintijd	Eindtijd	Weersomstandigheden
1	Leefgebied: zichtwaarnemingen	09-06-2023	13:20 uur	16:00 uur	Onbewolkt, droog, 25°C, wind 1-2 Bft
2	Leefgebied: zichtwaarnemingen	11-07-2023	08:30 uur	10:30 uur	Onbewolkt, droog, 30°C, wind 0-1 Bft
3	Leefgebied: zichtwaarnemingen	28-07-2023	09:00 uur	11:00 uur	Half bewolkt, droog, 25°C, wind 1-2 Bft
4	Leefgebied: zichtwaarnemingen	21-08-2023	15:10 uur	17:00 uur	Half bewolkt, droog, 26°C, wind 1-2 Bft
5	Leefgebied: zichtwaarnemingen	21-09-2023	15:50 uur	17:10 uur	Half bewolkt, droog, 18°C, wind 1-2 Bft

Tabel 3. Veldonderzoek levendbarende hagedis.

Figuur 5. Locaties potentieel geschikt leefgebied voor levendbarende hagedis (groene vlakken).

3.4 Grote vos, grote weerschijnvlinder en iepenpage

Delen van het plangebied zijn geschikt als leefgebied voor de grote vos, grote weerschijnvlinder en iepenpage. Om de aan- of afwezigheid van deze dagvlindersoorten aan te tonen is de onderzoeksinspanning bepaald aan de hand van de ecologie van deze soorten. Het aantal vlinders op de bekende vliegplaatsen is vaak laag. Om de trefkans te vergroten en hiermee de aanwezigheid aan te tonen zijn drie veldbezoeken in de periode juni-augustus uitgevoerd (zie tabel 4). In deze perioden zijn de rupsen van zowel de grote vos als de grote weerschijnvlinder op de waardplanten/bomen als imago's van de grote vos, grote weerschijnvlinder en iepenpage aan te treffen.

Ronde	Functie	Datum	Begintijd	Eindtijd	Weersomstandigheden
1	Leefgebied: rupsen en imago's	09-06-2023	13:20 uur	16:00 uur	Onbewolkt, droog, 25°C, wind 1-2 Bft
2	Leefgebied: rupsen en imago's	21-06-2023	08:05 uur	09:55 uur	Onbewolkt, droog, 27°C, wind 0-1 Bft
3	Leefgebied: rupsen en imago's	11-07-2023	08:30 uur	10:30 uur	Onbewolkt, droog, 30°C, wind 0-1 Bft

Tabel 4. Veldonderzoek grote vos, grote weerschijnvlinder en iepenpage.

3.5 Teunisbloempijlstaart

Delen van het plangebied zijn geschikt als leefgebied voor de teunisbloempijlstaart. De aanwezigheid van deze strikt beschermde nachtvlindersoort is vast te stellen door in de periode juni-september naar rupsen te zoeken. Hiervoor zijn twee veldbezoeken uitgevoerd (zie tabel 5).

Ronde	Functie	Datum	Begintijd	Eindtijd	Weersomstandigheden
1	Leefgebied: rupsen	11-07-2023	08:30 uur	10:30 uur	Onbewolkt, droog, 30°C, wind 0-1 Bft
2	Leefgebied: rupsen	28-07-2023	09:00 uur	11:00 uur	Half bewolkt, droog, 25°C, wind 1-2 Bft

Tabel 5. Veldonderzoek teunisbloempijlstaart.

4 Resultaten aanvullend onderzoek

In deze paragraaf worden de resultaten van het gericht veldonderzoek naar kleine marterachtigen, hazelworm, levendbarende hagedis, grote vos, grote weerschijnvlinder, iepenpage en teunisbloempijlstaart besproken.

4.1 Kleine marterachtigen

Tijdens het onderzoek met behulp van cameravallen zijn duizenden opnamen gemaakt. Uit analyse van deze de camerabeelden blijkt dat er door de cameravallen geen kleine marterachtigen zijn vastgelegd. Wel zijn (gewone) bosmuis, eekhoorn, egel, haas, koolmees, ree, roodborst, rosse woelmuis en winterkoning op beeld vastgelegd. Op foto 1 t/m 4 is een impressie van de aangetroffen soorten weergegeven.

Foto 1. Bosmuis.

Foto 2. Egel.

Foto 3. Eekhoorn.

Foto 4. Ree.

In tabel 6 zijn per type cameraval (zie figuur 3, paragraaf 3.1) de aangetroffen soorten weergegeven.

Type cameraval	Aangetroffen soorten
Struikrover 1	(gewone) bosmuis, eekhoorn, egel, haas, koolmees, ree, roodborst, rosse woelmuis en winterkoning
Struikrover 2	(gewone) bosmuis en rosse woelmuis
Marterbox 1	(gewone) bosmuis
Marterbox 2	(gewone) bosmuis

Tabel 6. Onderzoekresultaten van het onderzoek naar kleine marterachtigen per type cameraval.

4.1.1 Eekhoorn

Op één van de cameravallen (struikrover 1) zijn, tijdens de periode van onderzoek, enkele beelden van de eekhoorn opgenomen.

4.2 Hazelworm

Bij controle van de uitgelegde reptielenplaatjes, en overige aanwezige schuilgelegenheden als platen, stenen en/of boomstammen, zijn geen hazelwormen vastgesteld. Op basis van dit onderzoek is het voorkomen van hazelworm uitgesloten. Tevens zijn er geen losse waarnemingen van deze soort verricht tijdens overige veldbezoeken.

4.3 Levendbarende hagedis

Op de voor de levendbarende hagedis geschikte terreindelen, bestaande uit ruderaal terrein met opslag van grove den en berk, open geel zand, is gericht gezocht naar exemplaren van deze reptielensoort. Deze zijn niet aangetroffen. Op basis van dit onderzoek is het voorkomen van de levendbarende hagedis uitgesloten. Tevens zijn er geen losse waarnemingen van deze soort verricht tijdens overige veldbezoeken.

4.4 Grote vos, grote weerschijnvlinder en iepenpage

In het plangebied zijn op geschikte waardplanten/bomen (iepen, wilgen, ratelpopulier) geen rupsen van de grote vos, grote weerschijnvlinder en iepenpage aangetroffen. Tevens zijn er tijdens alle (overige) bezoeken ook geen imago's waargenomen.

4.5 Teunisbloempijlstaart

In het plangebied zijn op geschikte waardplanten (teunisbloem species) geen rupsen van de teunisbloempijlstaart aangetroffen. Tevens zijn er tijdens alle (overige) bezoeken ook geen rupsen of imago's waargenomen.

5 Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. De Wet natuurbescherming volgt in hoofdlijnen de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn op. De belangrijkste beschermde natuurwaarden in de Wet Natuurbescherming zijn:

- Beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebieden).
- Aangepaste soortenlijst beschermde planten en dieren.
- Expliciete vermelding intrinsieke waarde van natuur (art. 1.10).
- Algemene zorgplicht voor natuurgebieden en in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving (art. 1.11).
- Actieve soortenbescherming (art. 1.12): verplichting voor provincies.

Alle natuurlijk in het wild levende vogels, meeste inheemse zoogdieren, alle inheemse amfibieën en reptielen, en een aantal vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten zijn beschermd. Binnen de invloedssfeer van de geplande ruimtelijke ontwikkelingen komt de beschermde eekhoorn voor.

De effecten op de eekhoorn en de wettelijke consequenties zijn ingeschat aan de hand van de geplande werkzaamheden en de relevante verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming (zie bijlage 1).

Verder zijn er diverse algemene beschermde soorten aangetroffen of te verwachten, zoals (gewone) bosmuis, egel, haas, ree, rosse woelmuis en enkele soorten amfibieën en algemene broedvogels. Het aanvragen van een ontheffing en/of het treffen van compenserende maatregelen is niet noodzakelijk voor deze soort(groep)en. Er moet bij de uitvoering van werkzaamheden wel voldoende rekening gehouden worden met deze soorten. Verstoring van broedvogels is bijvoorbeeld niet toegestaan. Bij voorkeur wordt er conform een ecologisch werkprotocol gewerkt.

5.1 Eekhoorn

5.1.1 Beschermde status

De eekhoorn is een nationaal beschermde soort en opgenomen in bijlage A van de Wet natuurbescherming. Voor deze soort geldt dat het niet is toegestaan om:

- Individuen opzettelijk te doden of te vangen
- Vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen

Dat wil zeggen dat wanneer voortplantingsplaatsen of rustplaatsen worden beschadigd of vernield er sprake is van een overtreding van de Wet natuurbescherming, artikel 3.10, lid 1b. Bij het opzettelijk doden of vangen van eekhoorns is er sprake van een overtreding van de Wet natuurbescherming, artikel 3.10, lid 1a.

5.1.2 Gebruik van het plangebied

Op één van de cameravallen (struikrover 1) is op enkele beelden een eekhoorn opgenomen. In het plangebied zijn in de solitaire bomen en in de opgaande groenstructuren geen potentiële vaste rust- en verblijfplaatsen in de vorm van boomnesten aanwezig (zie SA-rapport 2558: Quickscan natuurtoets bedrijventerrein Dennenoord in Winterswijk). Het plangebied is door het vrijwel ontbreken van robuuste groenstructuren van marginaal belang als functioneel leefgebied voor de soort. Gebruik van het plangebied beperkt zich, zoals tijdens het onderzoek naar kleine marterachtigen is vastgesteld, hooguit tot incidenteel gebruik als foerageergebied en/of migratieroute. Vaste rust- en verblijfplaatsen zijn wel mogelijk in de aangrenzende / omliggende bospercelen aanwezig.

Effectbeoordeling

Op basis van de conclusies uit het rapport van de quickscan natuurtoets (SA-rapport 2558: Quickscan natuurtoets bedrijventerrein Dennenoord in Winterswijk) en de resultaten van het aanvullend onderzoek kan men concluderen dat er geen vaste verblijfplaatsen van de eekhoorn in het plangebied aanwezig zijn. Het gebruik van de eekhoorn beperkt zich tot incidenteel gebruik (foerageren, migreren). De aangrenzende / omliggende bospercelen, waar mogelijk een vaste verblijfplaats van de eekhoorn te verwachten is, worden niet door de geplande werkzaamheden aangetast. Bij de uitvoering van de werkzaamheden is er dus geen sprake van het aantasten van de functionele leefomgeving van de eekhoorn. Voor het enkel exemplaar dat gebruikt maakt van het plangebied biedt de directe omgeving ruim voldoende alternatief leefgebied in de vorm van bijvoorbeeld bosschages, houtsingels, bosranden en bomenrijen. Daarnaast wordt het plangebied na uitvoering van de sanering (weer) geschikt als foerageergebied en/of migratieroute, aangezien deze wordt omgevormd tot bos en natuur. Derhalve is een ontheffingsaanvraag ten aanzien van de functionele leefomgeving van de eekhoorn niet noodzakelijk.

6 Conclusie

Aan de hand van de verkregen resultaten en datgene wat gesteld wordt in de Wet natuurbescherming kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

Er is geen sprake van aantasting van functioneel leefgebied van de eekhoorn. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming en het opstellen van een mitigatie- en compensatieplan is niet noodzakelijk. De overige beschermde soorten kleine marterachtigen, hazelworm, levendbarende hagedis, grote vos, grote weerschijnvlinder, iepenpage en teunisbloempijlstaart komen niet voor binnen de invloedssfeer van de geplande ruimtelijke ontwikkelingen.

Verstoring van broedvogels moet worden voorkomen. Daarvoor moeten de werkzaamheden buiten het broedseizoen (globaal tussen 15 maart – 15 juli) worden uitgevoerd of ruim voor aanvang van het broedseizoen gestart worden en/of er dient te worden voorkomen dat broedvogels zich lokaal vestigen. Het wordt aanbevolen om voor broedvogels en algemene soorten als amfibieën en grondgebonden zoogdieren een ecologisch werkprotocol op te stellen om negatieve effecten tijdens werkzaamheden te voorkomen.

Bijlagen

1 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Bijlage 1 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. De Wet natuurbescherming volgt in hoofdlijnen de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn op. De belangrijkste beschermde natuurwaarden in de Wet Natuurbescherming zijn:

- Beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebieden);
- Aangepaste soortenlijst beschermde planten en dieren;
- Expliciete vermelding intrinsieke waarde van natuur (art. 1.10);
- Algemene zorgplicht voor natuurgebieden en in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving (art. 1.11);
- Actieve soortenbescherming (art. 1.12): verplichting voor provincies.

Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden

Toetsing van effecten van projecten op Natura 2000-gebieden blijft hetzelfde als nu.

Beschermde natuurmonumenten

Beschermde natuurmonumenten en bijbehorende doelen komen te vervallen. Hetzelfde geldt voor (nooit aangewezen) beschermde landschapsgezichten en beschermde leefomgevingen. De meeste natuurmonumenten vallen binnen het NNN areaal en zijn via dat beschermingsregime alsnog beschermd. Daarnaast kunnen gemeenten de natuurmonumenten via een bestemmingsplan als beschermde natuur aanwijzen.

Provincies dienen gebieden aan te wijzen voor het NNN (voormalige EHS) en (evt. op verzoek) voor overige bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen.

Het rijk kan een gebied, niet zijnde een Natura 2000-gebied, als bijzonder nationaal natuurgebied aanwijzen.

Soortbescherming

Alle beschermde soorten worden aangewezen in de wet zelf (deels met verwijzing naar internationale regelgeving). Alle natuurlijk in het wild levende vogels, meeste inheemse zoogdieren, alle inheemse amfibieën en reptielen, en een aantal vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten zijn beschermd. Ongeveer 200 thans beschermde soorten (vooral vaatplanten en zeevissen) worden niet meer beschermd onder de Wet natuurbescherming (anders dan door algemene zorgplicht). De lijst met beschermde soorten is niet meer opgedeeld in tabellen, zoals in de huidige Flora- en faunawet. Zie bijlage 3 voor de nieuwe lijst met beschermde plant- en diersoorten.

Totaal aantal beschermde soorten is slechts een fractie van ongeveer 35.000 soorten die in Nederland voorkomen. Groot aantal bedreigde (Rode lijst) soorten wordt niet passief beschermd (wel actieve bescherming vereist).

Drie regimes voor beschermde soorten

1. Regels ter bescherming van vogels die vallen binnen het bereik van de Vogelrichtlijn, i.e. alle natuurlijk in het wild levende vogels in EU (art. 3.1-3.4)
2. Regels ter bescherming van dier- en plantensoorten die strikt beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en natuurbeschermingsverdragen (art. 3.5-3.9)
3. Regels ter bescherming van niet onder 2 vallende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten vermeld in de bijlage bij de wet (art. 3.10-3.11)

Inhoud beschermingsregimes

- Geen uniform verbodstelsel, maar aparte verboden voor elk van de drie categorieën beschermde soorten.
- Verboden en uitzonderingen sluiten nauw aan bij Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (regime 1 en 2), maar 'soepeler' regime voor aanvullend beschermde soorten (regime 3).
- Meeste verboden nu alleen van toepassing op 'opzettelijk' handelen, maar dat dekt ook voorwaardelijk opzet (=willens en wetens aanmerkelijke kans aanvaarden dat gedraging schadelijke gevolgen heeft voor beschermde soorten). Verschil met de huidige verboden zal in de praktijk dus waarschijnlijk gering zijn.

Alle in de Wet genoemde soorten zijn strikt beschermd. Voor de verbodsbepalingen is een ontheffing noodzakelijk. Dit geldt ook voor zeer algemene soorten waarvoor in het verleden automatisch de vrijstellingsregeling van kracht was bij ruimtelijke ontwikkelingen. Echter kunnen de provincies voor een aantal algemene soorten een vrijstellingslijst opstellen (op basis van Artikel 3.11). Dit betekent dat de beschermde soorten per provincie verschillen (zie bijlage 3).

Met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen zijn de volgende verbodsbepalingen voor soorten het meest relevant.

Intrinsieke waarde natuur

Artikel 1.10

Deze wet is gericht op:

Het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit.

Algemene Zorgplicht

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.3

1. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.

2. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 en ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.

Ontheffing of vrijstelling

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig:
 - in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - ter bescherming van flora of fauna;
 - voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
 - om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
- c. de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

In een ontheffing, onderscheidenlijk vrijstelling worden in elk geval voorschriften opgenomen, onderscheidenlijk regels gesteld, over:

- a. de middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden, waarbij enkel het gebruik wordt toegestaan van bij algemene maatregel van bestuur aangewezen middelen, installaties of methoden;
- b. de tijd en plaats waarvoor de ontheffing of vrijstelling geldt, en
- c. de wijze waarop het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.

3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.

4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8

1. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in artikel 3.5 ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.

2. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in artikel 3.5 ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.

Ontheffing of vrijstelling

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;

b. zij is nodig:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of

vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;

c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:

a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;

b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of

c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:

a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;

b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;

c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;

d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;

e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;

f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of

h. in het algemeen belang.

3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Artikel 3.11

1. Bij ministeriële regeling kan worden bepaald dat de bij die regeling aan te wijzen verboden, bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onderdeel b of c niet van toepassing zijn ten aanzien van bij die regeling aan te wijzen soorten, op bij die regeling aan te wijzen categorieën van handelingen die na een voorafgaande melding aan gedeputeerde staten worden uitgevoerd om een reden, genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onderdeel b, of in artikel 3.10, tweede lid.

2. Provinciale staten kunnen bij verordening regels stellen waaraan een melding als bedoeld in het eerste lid moet voldoen.

Gedragscodes

De verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.2, zesde lid, 3.5, 3.6 tweede lid, of 3.10, en de krachtens artikel 3.11, eerste lid, geldende verplichting tot melding, zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van:

a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;

c. een bestendig gebruik, of

d. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

2. Een gedragscode als bedoeld in het eerste lid wordt goedgekeurd, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

a. in de gedragscode worden handelingen beschreven die nodig zijn voor:

- ingeval het handelingen betreft die invloed kunnen hebben op vogels, één van de in artikel 3.3, vierde lid, genoemde redenen;
- ingeval het handelingen betreft die invloed kunnen hebben op dieren als bedoeld in artikel 3.5, eerste lid, één van de in artikel 3.8, vijfde lid, genoemde redenen;
- ingeval het handelingen betreft die invloed kunnen hebben op dieren als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a, of van planten als bedoeld in artikel 3.10,

eerste lid, onderdeel c, één van de in artikel 3.8, vijfde lid, of in artikel 3.10, tweede lid, onder a, e, f of g, genoemde redenen;

b. in de gedragscode een wijze van uitvoering van handelingen is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister afdoende is gewaarborgd dat ten aanzien van de soorten, bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste of vijfde lid, 3.10, eerste lid, geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;

c. in de gedragscode een wijze van uitvoering van handelingen is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister afdoende is gewaarborgd dat ten aanzien van de soorten, bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste of vijfde lid, 3.10, eerste lid, zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen

Van zorgvuldig handelen als bedoeld in het tweede lid, onderdeel c, is in elk geval sprake, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

a. er worden slechts handelingen verricht waarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten, bedoeld in het tweede lid, en

b. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op dieren wordt voorafgaand en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:

- dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden gedood;
- nesten van vogels worden vernield, beschadigd of weggenomen, rustplaatsen van vogels worden vernield of beschadigd, dan wel voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de in artikel 3.5, eerste lid, of artikel 3.10, eerste lid, bedoelde dieren worden beschadigd of vernield, en
- eieren van dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden vernield, of

c. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op planten van soorten als bedoeld in artikel 3.5, vijfde lid, of 3.10, eerste lid, wordt voorafgaand aan en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen dat deze planten worden geplukt, afgesneden, ontworteld of vernield.

4. Alvorens een gedragscode als bedoeld in het eerste lid, of een wijziging daarvan, goed te keuren of in te trekken, overlegt Onze Minister met gedeputeerde staten over zijn voornemen daartoe.

Staring Advies
Jonker Emilweg 11
6997 CB Hoog-Keppel
T 0314 641 910
info@staringadvies.nl